Ч. 248. Чернівцї, недїля дня 10. (22.) листопада 1896. Рочник XII.

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

Ґвавт, румунїзация гине!

В каламутній водї легко рибу ловити, а з всяких неясностий, неточностий та непорядків легко користати ріжним дурисьвітам, обманцям тай нашим румунїзаторам. Правду сказав Федькович, що они „хотїли-б набити свій порожний хлїв“ — Русинами; они заповняють его сьвідомими перекинчиками і несьвідомим, темним людом руского роду, покриваючи своє душехватство ріжними, преріжними видумками; они перекручують історичні факта і рускі імена; сей у них Волох по татови, той по мамі, тамтой по імени, четвертий нїби-то по прадїдівскій мові, иньший по вихованю або по шляхотстві хоч-би ходачковім. Такі то крутарства без кінця і міри й зродили у нас характеристичну приповідку: „Тато Рус, мама Рус, а Іван Молдован.“ Та хоч і стоять бук. Волохи головно перекинчиками-Русинами, котрі, як усї яничари, становлять їх головну силу національну, то мимо того одно горяче бажанє румунїзаторске й доси не сповнилось: число Русинів на Буковинї в дїйсности, ба навіть у фальшованій румунїзаторами в безличний спосіб конскрипциї значно перевисшає і доси число Волохів. Се гризе, їсть великорумуньских крикунів, бо оно є найлїпшим доказом румунїзаторскої неправди, що нїби-то Буковина „цара романяска,“ а тут нема й одного однїського повіту чисто волоского, бо всюди є ненавистні румунїзаторам рускі громади. Коли-ж не вдало ся їх зрумунїзовати, то бодай на папері хотять їх румунїзатори зволощити. І Як дуже заходять ся они в сїм дїлї, бачимо не тілько з дотеперішних конскрипций, при котрих записувано руских мужиків сотками яко Волохів, як пр. в Роґожештах і др., але виходить се і з послїдного, 89 ч. „Gazet-и Bucovinei,“ в котрій читаємо вступну статю, повну жовчи, їди і піни ось про що.

Незаслїплена національним шовінїзмом педаґоґіка признала, що наиможнїйшим средством розумної науки є рідна мова дитини; проте доконче совістному учителеви знати, якою мовою говорять его ученики. Се тим конечнїйше знати учителеви на Буковинї, де як раз велика мішанина язиків. Ся конечність педаґоґічна спонукала мабуть і бук. краєву раду шкільну зазначити в нових формулярах каталоґів, що учитель і управитель школи мають сконстатовувати на підставі **власних спостережень**, якою мовою дитина говорить.

Через отсе зарядженє румунїзатори попросту сказили ся і не находять слів обуреня й оґірченя ізза такого „безправства, переслїджуваня, нищеня, засудженя на смерть льояльного і жертволюбивого“ волоского народу.

Ми не маємо причини боронити нашу краєву раду шкільну, бо зазнали й зазнаємо від неї неодну тяжку кривду, а коли забираємо в сїй справі слово, то чинимо се тому, бо „Gazeta Bucovinei“ вітрить у сїм розпоряджeню ряду (!!) бажанє, як найскорше зіславянщити, отже зрусчити Буковину.

Яким чином, спитає ся кождий, у кого в голові ще не помішало ся, може се зарядженє заподїяти кому небудь кривду, коли учитель і управитель школи запишуть за рідну мову дитини ту, котрою она дїйсно говорить? Отже-ж таки вийде кривда, і то румунїзаторам, котрі в „Gazet-ї Buc.“ жадають, аби родичі розуміє ся: підюджені або навіть підкуплені, рішали над тим, яку мову записувати до каталоґу. Тодї скажуть румунїзатори в руских селах, де й они самі не говорять по волоски, аби записували, що рідна мова, се-б то та, котрої дїти в дїйсности не знають і в зуб, є волоска. Тодї назбиралось би для статистики в руских селах як: Кучурів малий, Горошівцї, Іванківцї і других, де тілько є який піп-румунїзатор, зараз тисячі волоских дїтий, хоч там і сам румунїзатор часом не вміє і чіркнути по волоски. Inde lacrimae „Gazet-и Bucovinei“. Она покликує ся на ухвалу черновецкої ради

9)

Дволичний сьвіт.

Оповіданє

Л. Весткірха.

(Дальше).

„Чому? — Ну, видиш, може тому, що я годен вдумати ся в твою душу, що я также пізнав тото лице плюгаве, яким тепер сьвіт звертаєсь до тебе. Памятаєш, як ти раз сьміяла ся з мене і з моєї мови про дволичність сьвіта?“

„Я вже не сьмію ся,“ пїдила Ева крізь зуби.

„А відтак може і тому —“ Усьміх підняв в гору кутики уст у парубка, він взяв столець і присїв ся до Еви, „памятаєш ще, як ти мене прозивала бурмилом, памятаєш той вечер оттам за сїножатю? Може, бач, менї того й треба, щоб ти трошки инакше про мене стала думати.“

Ева з переляку аж стрепенула ся і глянула на него крізь сльози. Той вечер! Неначе сам огонь так бурхала по нїй тота споминка. З еї відмовою, котру він еї тепер повторив, виринуло і его питанє перед еї душу: Чи не схотїла-б вона подїлити ся з ним самотностю его хатчини? Жарт, і питанє і відповідь, то правда. А прецїнь мимоволї виринав усе еї перед очи образ, як би то було, коли-б вона була тодї инакше відповіла, як би вона з своїм батьком в мирі і в супокою тут собі сидїла у того чоловіка, дивного чоловіка, що ласкавійший був для нещасливих, як для щасливих, що дивив ся на жебрачку Еву Ґроскуртівну тим самим добрим оком, як колись на богачку, нї, ще лїпшим, ще щирійшим, з теплою ніжностю, в котру могло-б потонути еї розкервавлене серце. Немов на оборону підняла вона руку. О перше місце в млинї могла вона бороти ся, зухвало, без пощади, без боязни, здобути собі сина мелнички так як здобуває ся якусь добру долю, — але скорше умерла-б, нїм посьміла-б хоть би одним поглядом, одним словом підхлїбити ся, веунути ся тут! Власне тота безконечна жалісливість в очах того чоловіка відняла еї всяку сьмілість. А ну-ж він ще-б подумав собі, що вона з хапчивости, з жадоби гроша з ним приязнїйше тепер обходить ся, нїж давнїйше —!

Вона схопила ся руками за голову і з диким якимсь окликом кинулась на двір в пітьму ночи, полишивши гроші на столї.

Покивуючи головою згорнув Петро гроші до купи.

„То треба віднести еї гроші.“ І він усьміхнув ся на те, надїя видавалась ему не занадто захмарена. А Ева бігла, як би перед кимсь утїкала, стрімкою дорогою і не опинилась скорше, доки не стала на горі Веттерсдорфскій і не побачила перед собою хреста спокійно стоячих крил вітрака, що відбивав ся чорно на сїрім небі.

В мелничиній сьвітлицї було в вікнах сьвітло, але родина сидїла в кухни. Льоня клячала в гуртку молодих людий перед печею, в котрій в приску пекли ся каштани. Скоро який каштан з великим лоском розпук ся, то цїла громадка аж лящала втїшна з такого переляку. Ганнес в кацавайцї буденній і в шапцї, запорошеній мукою, держав збанок повний мусту в руцї і наливав.

„А диви, Ева,“ сказала Льоня, відкинувши голову в зад. „В самі заручини! Можеш таки зараз напити ся мусту з заручин. Всип еї повний пугар, Ганнес.“

Мелничка, що розсїла ся широко коло стола, другий конець котрого змивала наймичка, кивнула головою поважно. „Нинї сповнило ся моє найлюбійше бажанє. Так, та ти знаєш, Ево, як я завсїгди на те наставала, аби дочку мого братчика дістати тут в млинї за ґаздиню.“

Ева знала, що у неї був храп на цїлком иньшу невістку. Все таки еї се в серединї трохи кольнуло: Злість, що Ганнес еї назнучував сходини, міжтим коли з Льонею поєднав ся, злість, пекуча злість — а більше нїчого. Самій еї аж дивно було, що нї найменьшого жалю анї навіть розчарованя не дізнала. Вона глянула на парубка, як він серед кухнї стояв в незручнім упорі сам не свій, червонїючи від еї нїмого питаня під порохом муки, що покривав его біляве лице і запорошив его русяві кучері. Най собі бере его друга, анї одна еї жилка за ним не стрепенесь. Спокійно подала вона тій парі руку, щоб повитати щастем. Мелничка глипнула на ню притім косим оком з боку недовірчиво. Вона добре бачила, як Ганнес трохи еї не роздусив пальцїв. А що вона вийшла тепер з хати, то і він зараз таки за нею.

міскої, котрій хотіла-б підчинити шкільні власти і державні закони (sic!), она цитує навіть §§, котрих мабуть не читала або не розуміє; бо як же противорічить сконстатоване голого факту, якого домагає ся заряджене краєвої ради шкільної, артикулови 19. основних законів державних або §. 6. держ. закону шк. з 14-го мая 1869 р. Противно, оно запобіжить нарушеню сих законних постанов. Та ба, сего як раз не бажає собі кукона румунїзаторска, бо правда не по єї сторонї, она-ж лиш кривдою, обманом і брехнею на нашу шкоду так потовстїла і розпаношила ся. Бородаті фарисеї-румунїзатори впоюють темним руским людям, що они „волоскої“ віри й по руски вже знають (!), а по волоски треба їм учити ся; таким способом сфабрикували Волохів у поконвічних руских селах, упхали волоску мову до руских шкіл і морочать нею голови бідним дїтям, за те гонять руску мову навіть із громад чисто руских, як н. пр. Іпотешти, а не то з мішаних.

Знаємо, що й се розпоряджене остане ся в великій мірі на папери, про се подбають учителї й інспектори румунїзаторскі в радовецкім, кімполунскім, серетскім і сторожинецкім повітї, отже як раз у повітах мішаних. Знаємо, що і в селах мішаних, де найде ся велике число руских дїтий, не так легко увійде наука рускої мови, як се й тепер є н. пр. в Банилові волоскім і др. Коли-ж заговорили ми ширше про сю справу, то вчинили се головно задля того, аби показати й доказати сьвітови, якого страху завдало геґемонам-румунїзаторам отсе заряджене, що має на цїли сконстатоване фактичного стану; як то наполохались они, що вийде троха більше правда на верх і покаже ся, що Русинів і кривди рускої ще більше на Буковинї. Сим своїм криком зробили они Русинам і всїм прочим Буковинцям велику прислугу, нарікаючи завсїгди, що їм, румунїзаторам, діє ся кривда, коли они других кривдити не можуть, що славяньщить ся Буковину, коли спиняє ся румунїзацию Славян, а властиво одних Русинів на Буковинї, бо на сором і ганьбу руский нарід славний національною безхарактерностию інтеліґенциї, а несьвідомостию маси!

Рада державна.

Австрийска рада державна скінчила свої наради над промисловою новелею. Не є се цїлий закон промисловий, а лише частинна поправа социяльно-полїтичних постанов, винятих з проекту правительственного, котрий обробила постійна комісия промислова. Передовсїм управильняє сей закон термінаторство, умови термінованя і обовязки майстра і термінатора. Майстер не може накладати на термінатора робіт понад его силу фізичну, але закон не забороняє вживати его до послуги. Коли майстер провинить ся що-до своїх обовязків, можна ему на час або на все відняти право тримати термінаторів. Се саме може его стрінути, коли би не посилав термінатора правильно на доповняючу науку. Друга часть новелї містить постанови що-до примислових стоваришень, признає їм більшу автономію, а іменно задачу: закладати каси запомогові і хорих, запомогові фонди, особливо для майстрів, до чого можуть бути всї члени зобовязані. Закон признає стоваришеням право, побирати оплати вступні і за визволене. Із сих загальних нарисів можна вже вносити, що рада державна дійсно ухвалила полїпшеня.

По скінченю сих нарад розпочали ся народи над проектом о загальнім обовязку обезпеченя від огню, а заповіджено також розправи над управильненем платнї державним урядникам, але задля иньших справ не можна було забрати ся до сего дїла, хоч державні урядники вже більше як від року ждуть на остаточне порішене їх оправданих бажань.

Міжтим треба було вести наради над кількома пильними внесенями послів, зміж котрих найбільше шуму наробив антисеміт др. Паттай із своїм внесенем що-до вимовленя митового і торговельного союза Угорщинї. Хоч правительство вже перед тим дало пізнати, що коли до нового року не буде порішена цїла австро-угорска угода, то оно зовсїм не думає тишком-нишком продовжати торговельний і митовий союз з Угорщиною, а зірве его в свій час. Однак антисемітам ходило передовсїм о викликане в палатї дебати над Угорщиною і притім повеличати ся перед сьвітом успіхом, бо-ж прецїнь певно було, що коли мінїстерство годить ся на вимовлене союза, то і палата ухвалить се. Антисеміти використали сю нагоду добре і наговорили Угорщинї богато комплементів, які она собі зрештою заслужила, бо справдї зарозумілість і претенсіональність росте в Угорщинї до неможливости. Минувшого тижня дійшло навіть так далеко, що Nemzet, орґан угорского президента мінїстрів Банфіюго, дав нашому мінїстерству лекцию о полїтицї внутрішній. Цїла австрийска праса з Fremdenblatt-ом на чолї відперла з обуренем се вмішуване в австрийскі внутрішні справи, а бар. Банфі навіть особисто перепросив ґр. Баденїого, мовляв, він тодї не був у Будапештї. Хоч се і правда, то таки оно характеристично, як дуже зарозумілі ті угорскі полїтики на свій полїтичний розум. Тож дістала ся їм підчас розправи над внесенем Паттая така научка, що угорска праса тепер аж пінить ся зі злости. Паттай, Ріхтер і Люеґер (всї три є антисемітами) обговорили з досадою невідрадні внутрішні відносини в Угорщинї, вказали на послїдні вибори, при котрих діяли ся страшні надужитя, словом, вичитали Угорщинї цїлий єї обрахунок сумлїня. Ґр. Баденї в лагідних словах просив не нападати на союзну Угорщину, але о якімсь обуреню у него не було слїду. Се іменно доводить мадярску прасу до скажености, они не можуть ґр. Баденїому простити его лагідність.

Виходить тепер питане: що буде з угодою? Наша рада державна буде до різдвяних сьвят радити над буджетом, по сьвятах наступлять розправи над иньшими проектами, а в серединї лютого буде рада державна розвязана. Десь з початком квітня зійде ся нова рада державна і тодї — як доносять з Відня — прийде під обраду австро-угорска угода. Яка она буде? Що буде з квотою на спільні видатки? Отсе питаня, які ставляють собі полїтики. Угорщина не хотїла згодити ся на підвисшене своєї квоти, тодї загрозили єї, що цїсар буде рішати справу. Мадяри трохи понюхали письмо носом та остерігали, що той крок непотрібний. Тепер по дебатї над внесенем Паттая і тов. угорска праса жадає, аби Угорщина не допустила за жадну цїну підвисшене своєї квоти хоч би о один крайцар. Значить, Угорщина ставить ся на мадярско-шовінїстичне становище, а в такім разї Австрия не має анї охоти анї потреби бути податливою, як доси. Одиноким виходом буде мабуть таки: просити цїсаря о рішене справи. В такім разї мусить Австрия вийти на тім добре; так загально кажуть.

З Відня пишуть нам:

З полученем долї нашого гр. кат. духовеньства іде пиняво. Торік прирекло правительство занятись управильненем конґруи рівночасно з управильненем плати професорів унїверситетских і шкіл середних. Але сего року, коли та справа вела ся в окремім субкомітетї, а відтак в комісиї

„Маю з тобою поговорити, Ево,“ шепнув єї в саме ухо.

„А я з тобою,“ відповіла Ева голосом зовсїм не тихшим, як звичайно.

„То-ж коли так, то коли всї спати муть, в шопі за вітраком, га?“

„Нї,“ гримнула Ева, „завтра о другій годинї пополудни під оріхом в огороді.“ Вона пустила ся на сходи.

В своїм розчарованю не запримітив навіть хлопчище, що двері за ними легенько відчинили ся і зачинили ся. Сходини за дня, то зовсїм не те, що він собі уроїв. Але він потїшав ся. За дня починає ся, при сьвітлї місяця піде дальше, жвавий хлопець, як він, вже того доконає.

В скірянім кріслї сидїв Стефен Ґроскурт скулений. „Зле, Ево, зле, як би хто нас зачарував. Я сьвято собі обіцював, що зовсїм хто иньший стане тут мелничкою.“

Другий день була недїля. Ева пішла до церкви, тим разом не щоби людям, а щоби Господу Богу угодити. Трома добрими днями він єї обдарував, за те треба подякувати; — жадати, щоб вони один за другим всї були добрі, такою нечемною вона вже не є.

Відтак було богато роботи, бо пополудни будуть сьвяточно обходити заручини, а приятелї прийдуть на каву щедрівну. Мелнички мають богато приятелїв. Прийде панотець з паньматкою, Андертиха з своїм чоловіком і з Фріцом, Труда з своею тїткою, також Енґельке, батько і син і Анналїза з Францом. Тот повернув з війска задля болячки на нозї і Анналїза перемогла: за три недїлї має бути їх весїле.

Коли колач явив ся на столї, а язики трохи розмочили ся кавою, виносить ся Ева тихенько з хати. Ганнес лиш чекав на се, в тій хвилї і він вже за дверима і думає собі, що жадне око сего не запримітило. Кілька сковів і він вже в огороді.

„Ево! Наймилїйша любко, моя Ево!“ Він обіймає єї, пригортає до своїх грудий, якби хтїв єї задусити, лиш що утїха не треває довго; Ева відтручує его від себе як якого дїтвака. І навіть не лиха вона притім.

„Ти хиба здурів? Держиш мене за Льоню?“

„Ево! Чи-ж ти сама не кликала мене сюди?“

„Аби розмовити ся,“ каже Ева, „а не щоб цїлувати ся. Насамперед бери собі назад, що твоє.“ Вона суне ему якусь пачку в руки. Се его черевики, він чує се. Зі злости кидає він їх на землю.

„Що ти нїчого доброго про мене не думаєш, Ево, се очивидно, але прецїнь могла-б ти мене вислухати. Ти не гадай собі, що се з Льонею було вже давно умовлено. Мати страх лихо ґаздувала. Ну, тай я, знаєш, нїколи собі нїчого не жалував. В такім разї трохи приданого дуже пособило-б вітракови. У Льонї батько богатир і вона одиначка. А відтак повітрем, бачиш, господарство не стоїть, годї головою мур пробити, не правда? Але любити, бачиш, любити, нїкого на сьвітї не люблю, лиш тебе одну, Ево! І завсїди буду лиш тебе любити!“

І знов хоче він єї обіймити. В тій хвилї заскиглїв за ними голос мелнички:

„Чула я, чула, як вона вчера сюди его кликала, тото невдячне, ледащо сотворіне, котре я чи не за кару за мої гріхи приняла в свою хату. Давати ся цїлувати зарученому мужчинї, казати собі робити подарунки і Бог знає що там ще! Незгоду сїяти межи мною а моїм сином, де з нею в нашім домі обходили ся, як з донькою!“

У мелнички короткий віддих, бо вона дуже підбита салом, але коли задля чогось закукурічить ся, тодї у неї віддих довгий. Вона кричить так голосно, що всї гостї біжать з хати один по другім.

Мелничка не таїть ся перед ними з сим, що вони бачать. Нема жадної лайки, якої-б вона не кинула Еві в лице; як на лотоках лились погані слова. Серед сеї повіни тоне дївчина, серед неї завмирає ему на устах слово запереченя. І Льоня також не з нїмих. Коли вона мало дечого в житю навчила ся, то з лайкою таки уродила ся. Ганнес стоїть, руки в кишенях, дивить ся уперто на носи своїх сьвяточних чобіт і не каже анї слова.

Нарештї починає панотець, хитаючи головою, набожно, засумовано. „Мало утїхи має з Тебе громада, Ево. Колись уважав я тебе за найморальнїйшу дївчину в селї, а тепер мушу тебе видїти в обіймах того легкодуха, котрого

буджетовій, правительство забуло якось на справу конґруи. Треба було аж пригадки із сторони парляменту, іменно зі сторони польского „кола“ устами пос. Дідушицкого, котрий запитав пос. Катрайна, що діє ся з реґуляциею конґруи. Катрайн відповів, що комітет внесе сю справу на порядок дневний. І ось довідуємось, що намірена реґуляция буде залежати в тім, що сотрудники лишать ся при дотеперішній річній платї (300 зр.), але одержать два додатки пятилїтні по 50 зр. Парохам буде плата підвисшена з 500 на 600 зр. і їм призначасть ся три пятилїтні додатки по 100 зр. Можна сподїватись, що се підвисшене плати духовеньству наступить вже 1-го липня 1897 р., отже в тім самім часї, коли і прочим урядникам державним буде підвисшена плата. Подаю вам се до відомости в виду акциї, яку дехто готовить в Галичинї, щоб спонукати висланє делеґациї від руского духовеньства до Відня на загальний з'їзд духовеньства католицкого. Що-до заосмотреня вдів і сиріт по сьвященниках, то в теперішній хвили о сїм мінїстер просьвіти просто не хоче чути. На тім поли здала ся би акция. Іменно належало би в окремім пропамятнім письмі подати правительству до відомости: стан всїх трех фондів епархіяльних вдовино-сирітских, відтак число вдовиць і сиріт і кілько они нинї побирають, а вкінци належало би і на те звернути увагу правительства, що духовеньство кат.-руске готове причиняти ся до збільшеня фонду пенсийного в такій мірі, в якій урядники державні до такого фонду причиняють ся, платячи 3 % від сотки побору.

Заграничнa полїтика.

Нїмеччина стоїть перед цїлим сьвітом тепер як перестyпниця, обжалована і засуджена за спроневірене. Нашим читателям знані є виявленя бісмарківских Hamburger Nachrichten про нїмецко-росийский союз, котрий зірвано аж 1890 р. Сими днями вела ся над сею справою в нїмецкім парляментї дебата і заступники нїмецкого правительства не заперечили тих виявлень, бо они очивидно правдиві, але старали ся їх оправдати тим, що нїмецко-росийский союз не противив ся тридержавному союзови, що отже о зрадї не може бути бесїди. Хоч і як гарно промавляв у сїм дусї бар. Маршаль і кн. Гогенльоге, то таки не затерли они того несмаку, що повстав у теперішних союзників. Вправдї той союз уже не істнує, але союзники тепер будуть вже осторожні і не будуть слїпо вірити в „нїмецку вірність.“ Тим то ми і не подаємо навіть змісту промов нїмецких мінїстрів в сїй справі, бо того, що було і є, они не могли своїми гарними промовами затерти. Ба тепер — після телеґрам з Берлина — розголосив старий кн. Бісмарк, що 1876 р. заявив ему росийский цар Александер II. охоту, напасти на Австрию. З того зробив ся великий крик і на приказ теперішного царя Николая II. хочуть Бісмарка спонукати, аби відкликав сю вістку. Нї, до чого вже не дійшли ті Нїмцї! У них іде все лїпше...

З квасною міною удає тепер Італїя радість. Дня 26-го жовтня уложив еї повномочник майор Неразїнї мир з абесиньским королем Менелїком. Італїя признала Абесинїю независимою, а границю має осібна комісия означити до року. Менелїк осягнув то, чого хотїв, а Італїя стратила дармо тілько молодих вояків і гроша задля забаганок! До того ще треба задля випущеня полонників на волю заплатити велику суму. Додати-б ще, якого сорому набрала ся Італїя задля своеї погроми під Адуою, то вийде, що Італїя справдї не має чого так дуже тїшити ся тим миром, бо она в нїм лише стратила, а нїчого не зискала. Коли отже королеви Гумбертови деякі монархи ґратулювали з тої нагоди, то хиба тому, що тепер вже не буде дармо тратити війска і гроший. Се повинен він був давно пригадати собі. Загально замічено, що наш цїсар не вислав з сеї нагоди свому союзникови жадної ґратуляциї; мабуть тому нї, що нема до чого ґратулювати...

Саме тепер доносять прихильні Бісмаркови Leipziger Nachrichten, що Італїя заключила 1891 р. з Росиею такий самий союз, як Нїмеччина в 1884 р. Чи ся сензацийна вістка правдива, покаже ся небавом.

Цїкаві то відносини в Туреччинї. Держава у великих фінансових клопотах, мусять таки між горожанами збирати гроші; в малій Азиї ріжуть Вірменів; на Кретї анархія, бо реформ не перепроваджують; в краю несупокій, в Царгородї кождого дня відбувають ся арештованя Вірменів — а офіцияльні телеґрами доносять: „Розбурхані филї успокоюють ся; правительство заповіло реформи в цїлій державі і щиро хоче заняти ся поправою долї угнетених.“ Не знати, чи справдї турецкі мінїстри думають перехитрити цїлий сьвіт, чи може они дають ся надувати иньшими „патріотами“ і роблять в добрій вірі. Чи сяк чи так, а офіцияльним донесеням не можна вірити. З віридостойних жерел доносять, що стан держави просто розпучливий і що коли европейскі деджави не возьмуть ся скоро до ратунку, то анархія в цїлій державі готова. Міжтим засуджують вірменьских епископів-патріотів на смерть, а патріотичних Вірменів або ріжуть або арештують. Не знати, коли вже надоїсть Европі слухати ті скарги.

Про решту заграниції не маємо що богато донести, тож коротко подамо найважнїйші вістки: Францускийпарлямент ухвалив безпосередні і тайні вибори до сенату, однак сенат певно відкине сю ухвалу, так що вийде знов борба між парляментом а сенатом, як під попереднім мінїстерством. Ріжниця лише в тім, що попередне мінїстерство стояло по сторонї парляменту, а теперішний кабінет держить ся здалека. — Іспанїї веде ся тепер лїпше. В послїднім часї говорили, що американьскі Сполучені Держави вставлять ся за независимостю Куби. Отже командант іспаньского війска ґенерал Вейлер з напруженем всїх сил напирає на повстанців і в кількох меньших борбах їх побив. Коли піде дальше так, то Іспанїя уратує собі Кубу. — В Бельґії уступив мінїстер війни Брасин, бо мінїстерство не може перевести его реформи військової, на котру наперає сам король. Сею справою займають ся в Бельґії вже від кількох лїт, але не можуть дійти до кінця задля партийно-полїтичних відносин.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 21-го падолиста 1896.

Перемиским епископом руским іменовав цїсар о. пралата Константина Чеховича. Ми вже тому два місяцї писали, що іменоване о. Чеховича певне. Галицкі ґазети рускі не дуже хотїли тому вірити, а „Галичанинъ“ виявив при тій нагодї свою неприхильність до народовця-кандидата на епископа. Стало ся не по его бажаню, а по бажаню народовців, котрі певно всї без виїмки приймуть іменоване о. Чеховича епископом з правдивим вдоволенем і з надією, що він доведе до ладу епархію перемиску, славну більше з лихої, як з доброї сторони. Новоіменований епископ Константин стоїть в самій силї віку, бо має що йно 49-тий рік житя. Рукоположений в 1873 р., провів перших чотирнайцять лїт свого сьвященьства на душпастирстві по сїльских приходах, а в 1887 р., будучи парохом в Девятері, дек. потелицкого, був покликаний на крилошанина соборного до Перемишля. Сего року по смерти еп. Пелеша обняв адмінїстрацию епархії і був іменований архипресвитером собора. Він є вдовець — а се знов сьвідчить о тім, що „Галичанинъ“ позволив собі обдурювати публику, що — мовляв — тепер уже в руській церкві настали такі часи, що безженні всюди ставлять ся на перше місце. Як бачимо, так не є.

На інспекцию черновецкого суду приїзджає сегодня до Чернівцїв президент висшого краєвого суду у Львові тайний радник Тхоржницкий.

Еміґрация до Канади. Про Канаду ходять між буковиньскими селянами чудні казки. Розумна наука нїколи в сьвітї не приймає ся так скоро між селянами, як ті казки, що їх видумає біда і туга за лїпшим житем. Кажуть селяни, що то якийсь інжинер відкрив Канаду, але там була сама мрака. Став він з другими Бога просити, аби ту мраку забрав — і мрака зникла. Тогди цїсарі стали льосувати ту нову землю, кому з них она має припасти. І вильосувала еї невістка нашого цїсаря, Стефанїя. Тому то, кажуть, та земля належить під нашого цїсаря. — Коли селянам пояснити, що так не є, як они собі думають, они знають лише одну відповідь: „А люди кажуть, що то нашого цїсаря землї.“ Треба довгої розмови, аби їм розповісти, де лежить Канада тай до кого она належить. — Маємо вісти, що якийсь несовістний аґент ходить по селах і намавляє людий до еміґрациї; жандарми мали его переловити. Також аґентури з Бреми намавляють людий іти на пущі Тексасу. Скоро роздобудемо дотичні письма, то подамо їх.

З Брідка пишуть нам в справі еміґрациї таке: „В селах над Днїстром почала ся була, як звістно, сего року горяча еміґрация до Канади. Майже в кождім з сих сїл наміряли еміґрувати по двайцять і ще більше родин, бо шукали навіть купців, щоби продати своє тяжко пристаране господарство за пів-дурно. Та хоч охочих було богато, але дійсно пішло дуже мало; бо з часом нарозумили ся і пізнали, що лїпша тут

серце ти відвертаєш від Богом назначеної ему невісти.“

„Ви-ж, панотче, прецїнь не вірити, що“ — цїдить Ева крізь зуби, надмірно прибита. „Лиш его дарунок хотїла я Ганнесови назад віддати!“

Але панотець знав вже, що ему гадати. „Не бреши, дївчино. Не завершуй злого ще неправдою. Справдї, мушу соромити ся за твою душу. Як ти здичіла, Єво. В нещастю пізнати, що золото, каже письмо сьвяте, але ти, бачу, показуєш ся марним оловом.“

Паньматка сїпнула мелничку за рукав, еї-ж чоловік говорив. Але були ще і другі, що не дали собі затулити рота, Андертиха, котра тепер пригадала, як тота облудна непотріб і на еї чоловіка также наставляла сїтку в еї таки хатї, що не мало здивувало самого Андертена, котрий в серцї жалував, що не замітив тої сїтки завчасу. Була ще Труда, котрій серце аж розпливалось з радости, що не стало вже одного взірця, не стало зеркала чесноти; і Анналїза, котрій в голову так дуже залїзла зовсїм ще сьвіженька еї чесність, що держачи ся мов клїщами руки Францової, так якби его хотїв хтось еї відобрати, бурмотала: „А не потребувала роздирати свій рот так дуже на менї, от така! З зарученим чоловіком я бодай нїколи нїчого не мала.“

Еві аж зуби задзвонили. „Неправда, все неправда, що ви кажете! Ганнес, на милість Бога! Коли вони менї не вірять, то роззяв ти рота! Скажи їм, що я нїчого від тебе не хочу!“

Благаючи обернула ся вона до него. Але парень вихїснував заколот, щоби нишком дати драла. Огида! оттаке переслухане перед половиною Веттерсдорфу! Жінки наварили пива, най-же тепер самі его пють. Єго шукало око Еви надаремно, але иньше лице побачила вона, блїде, скривлене від болю, за малими шибками верхної кімнатки, лице Стефена Ґроскурта. І крик добув ся з еї уст, а розриваючий серце біль, який виразив ся в нїм, втихомирив на хвильку шум і бурю розбурханої злоби.

„Батечку! батечку! І ти чуєш се! І ти бачиш се!“

Паньматцї стало якось нїяково, вона трупала навперед себе ґаздиню. „Ходїть! Ходїть!“

А тотій власне заперло дух. „Забирай ся менї разом зі старим ще перед ночию, кажу тобі,“ зїпала вона. „В моїй хатї не стерплю жадної лайдачки!“

Другі пішли за мелничкою. Льоня вже перше побігла, щоб пошукати Ганнеса. Маломалу стихали грізні лаючі голоси і тишина, сьвяточна тишина окружає Еву, що сидїла під оріхом перед черевиками з високими запятками і старала ся очуняти.

Отже тепер вже вона лайдачкою, повією стала, вона, що ще недавно широко і далеко славилась найобичайнїйшою дївчиною; брехункою стала, вона, що з еї уст не вийшло ще нїколи слово неправди!

(Конець буде).

своя хата, як за морем непевна палата. (Такі бідні, що може й не мали своєї хати, навіть не могли вибирати ся в таку коштівну дорогу). На листи, які приходили і ще приходять, часто навіть під рецепісом, з Америки нїби-то від наших там прибувших селян, они не кладуть більше великої ваги, бо, як кажуть, листи можуть походити з рук ошуканцїв, котрих можна найти тепер і край сьвіта. Тому чекають они на певнїйші докази про рай в Канадї.

Так вивандрували н. пр. до тепер з Брідка, де був найживійший еміґраційний рух, всего-навсего три родини: з инших сіл пішли також лише поодинокі родини, а з декотрих таки нїхто. Цїлковиту зміну в еміґраційній горячцї зробили в наших селах сими днями поради, видруковані недавно в ґазетї „Буковина." Найшли ся щирі сьвященики, учителї народні та другі письменні люди, що зробили наш нарід уважним на ті ради і остороги. Ґазди позичали ту часопись навіть до дому, щоби собі єї прочитати або дати читати своїм письменним дїтям. Неодин із господарів, почувши згадані остереженя від нерозумної подорожи до Канади, ударив ся руками по полях, кажучи: „Ото мав-ем розум, що важив так довго!" *Н. Си.*

На виставу в промисловім музею в Чернівцях коштує від тепер вступ від особи лише 10 кр., коли іде ся виставу оглянути в часї від 10-ої год. перед полуднем до 1-ої год. пополудни. Дїти і війско аж до фельфебля платять половину.

Дві нові ґазети будуть в Чернівцях виходити з новим роком 1897 р., а то: один орґан социял-демократичної партиї в Чернівцях, а друга ґазета буде редаґувати ся у всїх трех краєвих мовах під заголовком: Bukowiner Landwirthschaftliche Blätter (Часопись для буковиньских рільників).

Отворенє нової зелїзницї Тернопіль-Копичинцї наступить у вівторок, дня 24-го с. м. Новий шлях отворить мінїстер зелїзниць ґенерал Ґуттенберґ.

В Струсові завязало ся нове економічно-політичне товариство „Хлопска Рада," що має на цїли ширенє сьвідомости і почутя прав горожаньских, запоручених основними законами, оборона тих прав, ширенє почутя справедливости і взаїмної помочи, стремленє до зменьшеня всїляких оплат і справедливого розміру податку, стремленє до піднесеня економічного і полїтичного народу так рускої як і польского.

Уважайте на дїти! В Шипинцях, селї кіцманьского повіту, пішла селянка Мария Ілюк на подвірє, аби начерпати з керницї води; міжтим єї дволїтний синок Григорий став сувати горшки на кухни і цїла горяча вода виляла ся на него, так що він за кілька годин серед страшних мук помер.

Визволенє хлїборобів з довгів гіпотечних. З дуже поважної сторони дістала „Правда" донесь в справі визволеня хлїборобів з довгів гіпотичних і задля єї великої ваги подаємо до прилюдної відомости та звертаємо на се бачність всїх, до кого се належить, щоби постарали ся се зарядженє президиї в. суду обернути в користь „Днїстра" і руского селяньства та міщаньства. „Позвольте, що зверну Вашу увагу на одну дуже хосенну річ, на котру, оскілько менї відомо, доси ще нїяка руска ґазета не звертала уваги. Ходить о се: Послїдними часами зарядив президент висшого суду краєвого у Львові, щоби при всїх судах повітових всхідної Галичини і Буковини завести спільні каси сиротиньскі, з котрих би наші селяни могли побирати позички. Се зарядженє починають суди вже тепер вводити в житє, і єсть надія, що тим способом дасть ся увільнити малу посїлість земельну від утяжливих гіпотечних довгів. Не буду довго розводити ся над тим, в який спосіб се розпорядженє президиї висшого суду буде введене в житє, скажу лише, що всякий, хто хоче позичити гроші, мусить зголосити ся в судї, де з ним спишуть протокол, а відтак підпише скрипт довжний, на доказ, що одержав позичку. В тім скриптї мусить довжник заявити, що через весь час, доки не зверне позичених гроший, буде убезпечатись в якім небудь асекурацийнім товаристві. Такі записи довгу будуть друковані вже наперед."

Княжий роман. Великий скандал, про який доносять з Риму, міг би собі бути зовсїм невеликий і звичайний, коли-б головної ролї в нїм не відограла княжна Ельфіра Бурбон, дочка інфанта Дон Карльоса. Гостячи в Римі у княжої родини Массімо, она змовила ся з 45-лїтним і жонатим вже чоловіком, малярем Фолькі і втїкла з ним... на волю. Она мала забрати з собою щось на 300.000 всїляких дорогоцїнностий, отже дорога повинна постелити ся гладко. Задержавшись одну добу в якімсь готелю в Ґенуї, залюблена пара виїхала відтак до Парижа.

З нужди. В середу пополудни кинула ся 27-лїтна жінка Анна Курц з своїми 20- і 9-місячними синами у Відни в Дунай. Дїти втопили ся, єї виратовано в послїднїй хвили. Она розвела ся з своїм чоловіком, бо той знущав ся над нею, а сама заробляла по своїм силам на себе і свої дїти. Вкінци єї сил не стало, настав голод, а з того прийшла она на нещасливу гадку, позбавити себе і свої дїти житя. Нещасливе подруже, материньска любов, борба о насущний хлїб, страшна нужда і розпучливий плян, зробити всему конець — отсе части страшного роману з великоміского житя, котрий закінчить ся ще й судовою карою для нещасливої женщени.

Спробував! Студент третього року математичного видїлу в Київі, Мартинів, мабуть під впливом сильно розвиненої умисловоі хороби, прийшов на здогад, що револьверова куля не пробиває деяких місць людскої чашки. Спробувати постановив сам на собі, та перед тою пробою написав: „набиваю, прикладаю єго до чола і остану при житю." І справдї, він набив револьвер, приложив єго до чола і... розчерепив собі голову.

1425 лїт вязницї. Якийсь фальшівник і обманець Вард здобув собі в протягу кількох лїт через фальшоване чеків і ріжні обманьства суму 300.000 долярів. Тепер єго арештовано в містї Мемфіс в американьских Сполучених Державах і обжаловано о 97 найріжнороднїйших провин. Американьске право призначує за кожду таку провину певний час вязницї. Отже Варда засуджено разом не більше і не меньше як на 1425 лїт вязницї. Ну, тілько лїт він хиба таки не відсидить!

Коби таких богато! Один господар в Тиролю видобув з землї на своїм поли одну барабольо, що важить 1·27 кільоґраму.

Кишеньковий годинник яко компас. Се виглядає щось неімовірно, але оно дїйсно так є. Кладе ся годинник горізонтально так, аби мала сказівка вказувала на сонце. Середина між малою сказівкою і числом 12 вказує на полудень. Коли отже мала сказівка показує на десяту годину і заразом на сонце, то в напрямі числа 11 є полудень. О сїм практичнім ужиованю годинника дуже мало людий знає; ба навіть Стенлї мусїв по своїм повороті з Африки признати, що о тім не знав і взагалї нїчого не чув.

Жарт природи. Природа нераз кпить собі з людий, навіть з учених, що силують ся всї явища єї підтягнути під якісь норми чи правила. Она жартує собі з них від часу до часу, підсуваючи їм таке, чого нїхто й не сподївав би ся. Недавно підчас секциї трупа якогось робітника, занятого колись при фабрицї металевих виробів, віденьскі дікарі найшли серце по правій сторонї грудий, потрійні легки, звичайно по правій сторонї уміщені, були по лївій сторонї, і противно ті, що бувають по лївій сторонї знайдено по сторонї серця. На місци печінки були нирки, а печінка там, де нирки повинні сидїти. Так само попереверта́ні були у того чоловіка всї кровоносні начиня. І з тим всїм він жив, поки не вмер, і аж підчас останної секциї, по смерти, люди побачили, як собі з чоловіком зажартувала природа...

Помер о. Єроним Костецкий, гр. кат. парох в Збаражи, в 46-ім роцї житя, а 23-ім сьвященьства.

Складки. На *бурсу* Народного дому в Чернівцях зложили нотар Барановский в Кімполюнзї 5 зр., проф. І. Скобелєский 2 зр. На христинах у роґізняньского господаря Івана Майданьского зібрав ч. Дмитро Грещук на бурсу 2 зр. 10 кр.; на сю суму зложили: Дмитро Грещук з Садаґури 50 кр., господарі з Роґізної Ілуца Мелєнка 20 кр., Олекса Зелїско 20 кр., Іван Бурденюк 30 кр., Іван Майданьский 20 кр., Василь Гаврилець 25 кр., Василь Юрчук з Нової Жучки 20 кр., Олекса Шкрета з Шубранця 25 кр. — Доси зложено на бурсу **875 зр. 60 кр.** Поважаним добродїям складає видїл „Народного Дому" сердечну подяку. (При складках просимо подавати докладно спис імен і суму, яку хто зложив, аби можна подавати прилюдно точне справоздане).

Телеґрами „Буковини".

З дня 21-го листопада 1896 року.

Відень. Цїсар відїзджає дня 24-го с. м. до Будапешту на отворене угорского сойму.

Відень. Сербский король прибув сюди сегодня зрана. На двірци повитали єго приділені до почетної служби ґенерал-майор Бабиц і майор Грдличка, сербский амбасадор Сіміч і італїяньский аташе Поллїо. Король поїхав з дружиною до готелю. Зібрані перед двірцем Серби повитали свого короля окликами Zivio.

Відень. Російский великий князь Николай Николаєвич приїхав сюди сегодня зрана на вісїмдневний побут. На двірци повитали єго російский амбасадор Капнист з амбасадорским персоналом і австрийский амбасадор в Петербурзї кн. Ліхтенштайн.

Рада державна.

Відень. (*Засїдане 20-го с. м.*) Палата відкинула внесенє, щоби відослати проект о примусовім обезпеченю від огню до комісиї, і приступила до специяльної дебати. Пос. Носке назвав підчас своєї промови Люеґера полїтичним аґітатором, котрий через свою змінчивість дійшов до почестий. В палатї настав з того страшний галас. — Палата приняла три перші параґрафи проекту. Решта параґрафів відослано на внесенє пос. Вурмбранда для поправки і доповненя до комісиї. Пос. о. Трайнфельс інтерпелював мінїстра оборони краєвої в справі недавного поєдинку між двома офіцирами краєвої оборони і питав, як гадає правительство увільнити людскість від того лиха. — Слїдуюче засїдане у вівторок.

Будапешт. Угорска праса обговорює оногдашні промови Люеґера і тов. вже спокійнїйше і висказує ся про антисемітів з маловаженєм. Budapester Correspondenz простує вість, мов би мінїстер торговлї Данїель мав уступити і стати ґубернатором у Фіюмі.

Видає товариство „Руска Рада" в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**
З друкарнї „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.